

สภาพวรรณกรรมและปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีผลกระทบต่อนักเขียน

ในช่วงปีพ.ศ. 2520 - 2530

วรรณกรรมไทยก่อนหน้าพ.ศ. 2520 คือ ราวพ.ศ. 2514 - 2519 มีแนวทางที่เห็นเด่นชัด 2 แนวคือ

1. วรรณกรรมแนวเรื่งรมย์ (ตูรายละเอียดจาก ตริศิลป์ บุญขจร "นวนิยายไทยในรอบทศวรรษ : ข้อสังเกตบางประการ " 2525)
2. วรรณกรรมแนวประชานิยม (ตูรายละเอียดจาก นศินี วิฑูรย์สารนต์ " วิเคราะห์วรรณกรรมแนวการเมือง " 2519)

วรรณกรรมแนวแรกนั้น อาจถือได้ว่าเป็นแนวอมตะ ที่คงอยู่โดยไม่ผูกพันกับสังคม เพราะไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใด ๆ ขึ้นในสังคมก็ตาม วรรณกรรมแนวนี้ก็จะยังอยู่ได้อย่างมั่นคง และได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากผู้อ่าน ส่วนวรรณกรรมแนวที่ 2 วรรณกรรมแนวประชานิยม เป็นวรรณกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากสภาพสังคมในขณะนั้นโดยตรง การเรียกร้องรัฐธรรมนูญในช่วงปีพ.ศ. 2516 ของกลุ่มนักศึกษาและประชานิยม ทำให้บรรยากาศทางสังคมและการเมืองของประเทศคลุกคลีและเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ตริศิลป์ บุญขจร (2525 : 36 - 52) กล่าวว่า

ผลสำคัญอย่างหนึ่งที่สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ก็คือ ผลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ปรากฏการณ์ที่เด่นชัดคือ การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม หนังสือคือหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองมีปริมาณมากขึ้น วรรณกรรมแปลแนวศิลปะเพื่อชีวิตได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง... หนังสือปกอ่อนก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง มีแนวโน้มนิยมสูงขึ้น โดยเฉพาะหนังสือที่เกี่ยวกับแนวคิดสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์... นอกจากนี้ ยังมีการนำหนังสือของนักเขียนรุ่นก่อน ๆ ที่เคยถูกห้ามตีพิมพ์ มาตีพิมพ์ใหม่

มีทั้งหนังสือด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวรรณกรรมแนวศิลปะเพื่อชีวิต...
นวนิยายแนวศิลปะเพื่อชีวิตที่ได้รับความนิยมนี้ มักเป็นนวนิยายรุ่นเก่า ๆ เช่น ความรัก
ของวัลลภา, ปีสัจสงครามชีวิต, แลไปข้างหน้า ฯลฯ ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะนักอ่านที่ชอบ
อ่านวรรณกรรมเพื่อชีวิตไม่ชอบนวนิยาย แต่เป็นเพราะไม่มีคนเขียน หนังสือเหล่านี้ได้
กลายเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางการเมือง และมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเผยแพร่แนว
คิดประชาธิปไตยสังคมนิยมแนวศิลปะเพื่อชีวิต ขณะเดียวกันก็สะท้อนสภาพสังคมที่เต็มไปด้วย
ปัญหาและความไม่เป็นธรรม... โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหา "สังคมไทยในชนบท"

แต่หลังจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเข้ายึดอำนาจเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 คณะ
ปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีนโยบายที่จะควบคุมสื่อมวลชนทุกประเภท จึงได้ประกาศคำสั่งฉบับที่ 5
ข้อ 2 กำหนดให้

นิตยสารรายสัปดาห์และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ที่เสนอข้อเขียนและเรื่อง ประเภทสารคดีและ
บันเทิง ส่งข้อเขียนและเรื่องต่าง ๆ ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการตรวจสอบ
ข่าวสาร ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ก่อนทำการพิมพ์ออก
จำหน่ายจ่ายแจก... ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารราชการของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน
ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อความมั่นคงของชาติและความผาสุกของประชาชน
(ราชกิจจานุเบกษา 2519 : 15)

นอกจากนั้นยังประกาศเก็บ รับ ห้ามครอบครอง "หนังสือต้องห้าม" จำนวนมาก ซึ่ง
ส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ทำให้ทั้งสำนักพิมพ์และนักเขียนไม่
กล้าที่จะผลิตงานออกมาหรือเปลี่ยนแนวของผลงานไปในแนว เริงรมย์ในลักษณะพาฝัน ทั้งนี้เพื่อ
ความปลอดภัยในสวัสดิภาพของตน มีการเดินทางไปสู่ภูเขานักเขียนกลุ่มนักเขียนเรื่องสั้นและ
บทกวี วรรณกรรมช่วงนั้นจึงลดจำนวนลง เกิดเป็นความชะงักงันของวงวรรณกรรมชั่วคราว

ปลายปีพ.ศ. 2520 เกิดการปฏิวัติอีก รัฐบาลชุดใหม่ที่เข้ามาบริหารประเทศไม่เข้มงวด
กับสื่อมวลชนและนักเขียนมากเท่ารัฐบาลก่อน ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

วงการวรรณกรรมจึงเริ่มมีชีวิตชีวาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เกิดสำนักพิมพ์ใหม่ ๆ ขึ้นหลายแห่ง นักเขียนจึงกล้าเปิดเผยตัว กล้าแสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ จึงเกิดมีนวนิยายประเภทใกล้เคียงชีวิตจริงที่เสนอเนื้อหาหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น นวนิยายไทยช่วงปีพ.ศ. 2520 - 2524 ตามความเห็นของ ศรีศิลป์ บุญขจร (2525 : สารบัญ) มีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. การดำรงอยู่ของนวนิยายเรื่งรมย์หรือนวนิยายพาฝัน
2. ก้าวใหญ่ของนักเขียนหนุ่มสาว
3. พัฒนาการของนวนิยายแนวสมจริง

ส่วน ว. วิจารณ์กุล (2531 : 89 - 90) มีความเห็นว่า

ในช่วงทศวรรษ 2520 - 2530 แม้ว่าวรรณกรรมการเมืองอับเฉาลงไปตามสภาพการณ์ในสังคมไทย แต่ไฟซึ่งจุดขึ้นมาจากพ.ศ. 2516 ยังไม่หมดเชื้อกลับขยายไปสู่แวดวงกว้างกว่า นักเขียนและนักอ่านถูกกระตุ้นให้เพ่งมองสังคมรอบตัวด้วยความเอาใจใส่ มองเห็นปัญหาสังคม มีทัศนะกว้างขวางขึ้น ตั้งข้อสงสัย ค่านิยม และความไม่ยุติธรรม ตลอดจนมองเห็นบทบาทของตัวละครว่า ควรขยายวงกว้างออกไปจากชีวิตส่วนตัวของชนชั้นกลางหรือการต่อต้านระหว่างนายทุนและชนชั้นกรรมาชีพ จึงไม่แปลกอะไรที่นวนิยายบางเล่มจะได้รับการยกย่อง และความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากกระตุ้นให้สนใจปัญหาสังคมอย่างสมจริง

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า หลังจากปี พ.ศ. 2520 นวนิยายประเภทหนึ่งที่เด่นชัดและเป็นที่กล่าวถึงก็คือ นวนิยายสะท้อนสังคม ซึ่งหมายถึง

นวนิยายที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมส่วนใดส่วนหนึ่งในสมัยหนึ่ง โดยผู้ประพันธ์อาจแสดงสภาพความเป็นไปโดยทั่ว ๆ ไป หรือมุ่งที่จะชี้ให้เห็นปัญหาความเป็นอยู่ในสังคมของมนุษย์ด้านใด ด้านหนึ่งก็ได้ และในบางครั้ง นักเขียนอาจสอดแทรกแนวความคิดของตนเกี่ยวกับทางออก หรือข้อยุติปัญหานั้นลงไปนิยายด้วย ดังนั้นนวนิยายแนวนั้นนอกจาก

จะสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมโดยทั่วไปแล้ว บางเรื่องอาจมีส่วนในการปฏิรูประบบสังคมได้
เหมือนกัน (ประทีป เหมือนนิล 2523 : 72)

นวนิยายเป็นรูปแบบหนึ่งของวรรณกรรมจึงมีความเกี่ยวพันใกล้ชิดกับสังคมด้วย ชลธีรา
สัตยาวัฒนา (2522 : 79) อธิบายว่า

นวนิยายเป็นแหล่งที่ประมวลเอาลักษณะทางสังคมในแง่ต่าง ๆ ไว้เป็นอย่างมาก ถึงแม้
ว่านวนิยายอาจจะเป็นเรื่องราวที่ผูกขึ้นเองตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้แต่ง แต่สังคม
ที่ผู้แต่งมีชีวิตอยู่ ย่อมมีส่วนทำให้ผู้แต่งถ่ายทอดสภาพสังคมนั้น ๆ ลงไปในเรื่องของตนแต่ง
ขึ้น ทั้งโดยไม่รู้สึกรู้สีกตัวและโดยตั้งใจ

ทั้งนี้เพราะ " นักเขียนคนเดียวเปรียบเหมือนคนสามคน คือ เป็นทั้งนักประพันธ์ เป็น
หน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้นและเป็นพลเมืองของสังคม " (วิทย์ ศิวะศรียานนท์ 2518 : 185) เมื่อ
เป็นเช่นนั้นนวนิยายย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกี่ยวพันกับสังคม เพราะผู้เขียนจะไม่สามารถแยกตัว
เองออกไปจากสภาพสังคมที่กำลังดำรงอยู่ เพื่อสร้างสังคมใหม่ที่เกิดจากจินตนาการ เป็นความคิด
ของตนล้วน ๆ โดยไม่เกี่ยวพันกับสังคมในปัจจุบัน ย่อมต้องมีสังคมบางส่วนที่ถ่ายทอดลงไปในงาน
สังคมในที่นี้อาจหมายถึงเรื่องราวความเป็นไปของผู้คน แต่โดยมากมักเป็นเรื่องราวในแง่มุมที่เป็น
ปัญหา และต้องไม่ใช่เป็นปัญหาส่วนตัวแต่เป็นปัญหาของสังคมที่กำลังเกิดขึ้นและดำเนินไป ซึ่ง
ว. วิจิตรยกุล (2531 : 89 - 90) เรียกว่าเป็นการ

สะท้อนปัญหาสังคมอย่างเป็นทางการเป็นแนวร่วมสมัย เช่น ปัญหาความคับแค้นของคนอาชีพต่าง ๆ
ในระดับล่างที่ต้องดิ้นรนหาทางออกด้วยตนเอง โดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสังคม
(คนเพิกีด่าน, ผู้หญิงคนนั้นชื้อบุรุษอด, ถนนนอกเมือง) ปัญหาความวิปริตทางเพศ
(ประตูที่เปิดตาย, ปมพิศवास, อันธกาล) ปัญหาเยาวชนและการเลี้ยงดูที่ผิดพลาด
(ตราไว้ในดวงจิต, สุดแต่ใจจะไขว่คว้า) ปัญหาทุจริตในวงราชการ (บุษบกใบไม้)

ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2522 : 78) อธิบายว่า " สังคมในทันทันมิได้หมายความว่าถึงเพียงลักษณะที่เห็นได้เป็นรูปธรรม เช่น ตึกรามบ้านช่อง...สถาบันการศึกษา ฯลฯ แต่หมายถึงลักษณะที่เป็นนามธรรมด้วย เช่นภาวะทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศในสมัยนั้น...ปัญหาสังคมในแง่ต่าง ๆ ฯลฯ " วรรณกรรมกับสังคมจึงแยกออกจากกันได้ยาก และยิ่งไปกว่านั้นสภาพความเป็นไปของสังคมก็มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการชี้แนะแนวทางหรือเนื้อหาของวรรณกรรม

จากการสำรวจนวนิยายที่แต่งขึ้นในระหว่างปีพ.ศ.2520 - 2530 พบว่ามีนวนิยายจำนวนหนึ่งที่เสนอภาพการประกอบอัตวินิบาตกรรมของตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อเนื้อเรื่อง ซึ่ง มีลักษณะทั้งทางด้านเหตุผลของตัวละคร สาเหตุแห่งการประกอบอัตวินิบาตกรรม และโลกทัศน์ของผู้แต่งแปลกไปจากในอดีต น่าที่จะทำการศึกษาข้อมูลนี้

เนื่องจากนวนิยายไทยมีมาเกือบ 100 ปี และมีจำนวนมาก นอกจากนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษานวนิยายในช่วงปีพ.ศ. 2520 - 2530 ดังนั้นในส่วนของนวนิยายก่อนพ.ศ.2520 จึงมิได้ศึกษาละเอียดมากนัก หากแต่เลือกโดยการสุ่มตัวอย่างเพื่อจะได้นำมาอธิบายเปรียบเทียบให้เห็นว่าก่อนและหลังพ.ศ. 2520 นั้น อัตวินิบาตกรรมที่ปรากฏในนวนิยายไทยมีความแตกต่างกันอย่างไร

Farberow อธิบายถึงประเภทของอัตวินิบาตกรรมแบ่งตามเจตนาว่าแยกเป็น

1. การทำลายตนเองโดยตรง (Direct Self Destructive Behavior)
2. การทำลายตนเองทางอ้อม (Indirect Self Destructive Behavior)

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาเฉพาะอัตวินิบาตกรรมประเภททำลายตนเองโดยตรง (Direct Self Destructive Behavior) เท่านั้น เพราะพฤติกรรมทำลายตนเองนั้นเห็นได้ชัดเจน อัตวินิบาตกรรมประเภทการทำลายทางอ้อม (Indirect Self Destructive Behavior) นั้น บางครั้งเป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำไม่ได้ตั้งใจกระทำ เช่น การติดยาเสพติด การดื่มสุรา การขับรถเร็ว ฯลฯ เป็นเพียงการทำให้ไปด้วยอารมณ์ชั่ววูบ ไม่มีวิถีชีวิตมุ่งตายแฝงอยู่ อัตวินิบาตกรรมประเภทนี้พิจารณาค่อนข้างลำบาก จึงเลือกที่จะพิจารณาเฉพาะอัตวินิบาตกรรมประเภทการทำลายตนเองโดยตรง(Direct Self Destructive Behavior)

เท่านั้น

จากการศึกษา พบว่าอัตวินิบาตกรรมที่ปรากฏในนวนิยายไทย แบ่งตามผลของการกระทำได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การพยายามกระทำอัตวินิบาตกรรม (Attempted Suicide)

เป็นการพยายามฆ่าตัวตายของตัวละครแต่กระทำไม่สำเร็จเพราะถูกขัดขวางหรือได้รับการช่วยเหลือภายหลังการพยายามกระทำ

2. การประกอบอัตวินิบาตกรรม (Completed Suicide)

คือการทำตัวละครตัวใดตัวหนึ่งได้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย และกระทำสำเร็จ

อัตวินิบาตกรรมในนวนิยายไทยก่อนปี.ศ.2520

จากการค้นคว้า หนังสือการประพันธ์นวนิยายไทย ของสุพรรณิ วราทร (2519) พบว่าอัตวินิบาตกรรมมีปรากฏอยู่ในนวนิยายไทย ตั้งแต่พ.ศ.2471 จากเรื่อง นิทานทองอิน ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระนามแฝง " นายแก้วนายขวัญ " นิทานเรื่องนี้เป็นอาชญากรรม ตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ลงใน วารสารทวีปัญญา นิทานทองอินชุดที่ ๑ ตอนที่ ๕ " นายสวัสดิ์ - ปิตุฆาต " ใช้การประกอบอัตวินิบาตกรรมของตัวละครเอกของตอนเป็นแกนในการดำเนินเรื่อง

การประกอบอัตวินิบาตกรรมโดยมากมักจะปรากฏอยู่ในนวนิยายรัก ประเภทรักโศก ซึ่ง สุพรรณิ วราทร (2519 : 155 - 249) อธิบายว่า

เป็นเรื่องความรักของหนุ่มสาวเช่นเดียวกับนวนิยายรักสุข แต่เป็นความรักที่ต้องพจญกับอุปสรรคร้ายแรงที่ทำให้ไม่สามารถครองรักกันได้ตามความปรารถนา อุปสรรคที่กล่าวถึงนี้มักเกิดจากสาเหตุสำคัญดังนี้คือ ความหลงกลวง หรือความรักที่ไม่จริงของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (ส่วนมากฝ่ายชาย) ความรังเกียจของญาติผู้ใหญ่ ความเหลื่อมล้ำในด้านฐานะหรือชาติตระกูล และเหตุการณ์อันไม่คาดฝัน ซึ่งทำให้พระเอกกับนางเอกต้องพลัดพรากจากกัน เช่น ความตาย... ถ้าเป็นลักษณะของความรักที่ไม่สมหวังหรือมีอุปสรรค ผู้ที่ผิดหวังจะแสดงความเสียใจอย่างรุนแรงจนถึงกับเจ็บป่วยหรือคิดทำลายชีวิตตนเอง...

เรื่องรักโศกได้รับความนิยมจากผู้อ่านสูงกว่าเรื่องรักสุข จึงมีผู้แต่งมาราว พ.ศ. 2466 ถึง 2467 เป็นระยะที่นวนิยายแนวนี้เฟื่องฟูที่สุด... จุดสำคัญของนวนิยายประเภทนี้คือ ความสะเทือนอารมณ์ ตัวเอกของเรื่องจะต้องประสบเหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ... พฤติกรรมเด่น ๆ ที่พบเสมอในนวนิยายรักโศกคือการถือยศถือตัว ความหลงผิด การทรยศ และการเสียสละ การจบของเรื่องรักโศกมีสองแนวคือ อย่างเป็นสุข และอย่างเศร้า... การจบอย่างเป็นสุข คือการคลี่คลายของเรื่องในตอนจบเรื่อง โดยการให้ตัวละครเอกฝ่ายชายและหญิงเข้าใจกัน อาจมีการแต่งงานด้วย ส่วนการจบอย่างเศร้านั้น ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งจะยังคงมีความทุกข์อยู่ เนื่องจากความเสียสละของตนเองจะไม่มี การแต่งงานกันระหว่างตัวละครเอกฝ่ายชายและหญิงในตอนจบอย่างเด็ดขาด และการประกอบอภินิหารกรรม มักจะปรากฏอยู่ในตอนจบของนวนิยายรักโศกที่จบอย่างเศร้านี้

เอง

แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า นวนิยายรักโศกที่จบอย่างเศร้าทั้งหมด จะจบลงด้วยการประกอบอภินิหารกรรม จะมีการจบลงด้วยเหตุการณ์อื่น ๆ ด้วย เช่นการที่นางเอกตัดสินใจบวชชีตลอดชีวิต ในนวนิยายเรื่อง ผิดถนน ของแมวคราว การเสียสละของนางเอก โดยหลอกให้พระเอกเข้าใจว่าเธอจะกลับไปแต่งงานกับคู่หมั้น เพื่อที่พระเอกจะได้กลับไปแต่งงานกับคู่หมั้นเช่นกัน เมื่อพระเอกกลับไปแล้ว นางเอกก็คอยฟังข่าวการแต่งงานของพระเอกด้วยความตรอมใจจนสิ้นชีวิต ในเรื่อง เกิดเป็นหญิง ของเรียมเอง เป็นต้น การจบลงด้วยการประกอบอภินิหารกรรมนั้น เป็นเพียงวิธีการหนึ่งในการจบเรื่องให้เศร้าและน่าประทับใจ

Aristotle กล่าวเอาไว้ในหนังสือ Poetics ว่า คุณสมบัติข้อหนึ่งของวรรณกรรมแนวโศกนาฏกรรม (Tragedy) คือ การจบลงด้วยความตาย หรือความหายนะของตัวละครเอก ซึ่งตกเป็นเหยื่อของเหตุการณ์อันเลวร้าย ที่ไม่สามารถจะคาดคะเนได้ หรือไม่สมควรจะบังเกิด เรื่องที่จบลงด้วยสถานการณ์เช่นนี้ Aristotle ถือว่าจะมีผลก่อให้เกิด Katharsis ขึ้นในจิตใจของผู้รับสื่อ ซึ่งจะขจัดอารมณ์เวทนาและหวาดกลัว (Pity and Fear) ทำให้หันไปเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และในที่สุดก็จะกลายเป็นความสงบและสติ จุดเด่นของวรรณกรรมแนวโศกนาฏกรรมนี้ก็คือ " การพาตัวเราให้ห่างไกลไปจากตัวเอง ไม่หมกมุ่นอยู่กับเรื่องของตัวเองเท่านั้น ทำให้

วิญญาณของเราขยายขอบเขตออกไป อันเป็นสิ่งพึงปรารถนา เพราะทำให้สุขภาพจิตของเราดีขึ้น ด้วย " (มาลิตต์ พรหมทัตตเวที ม.ป.ป : 21) ด้วยเหตุนี้นวนิยายรักโศกที่จบลงด้วยความเศร้า จึงได้รับความนิยมเสมอมา

ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจของวงวรรณกรรมไทย คือ ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สภาพสังคมสืบสวนวุ่นวาย ประชาชนต้องพจญอยู่กับสถานการณ์อันเลวร้าย นำหวาดกลัวและไม่ปลอดภัย จึงต้องการที่จะ " หลีกหนี " ไปจากความจริงอันไม่พึงประสงค์นั้น ละครเวทีจึงเป็นที่นิยมมาก " ทั้งนี้เพราะยุคดังกล่าวนั้นละครเวที เป็นความบันเทิงเพียงอย่างเดียวของชาวไทย โดยเฉพาะกรุงเทพฯ แม้สงครามจะสงบไปแล้วก็ตาม แต่ภาพยนตร์หรืออุปกรณ์ภาพยนตร์ยังขาดแคลนอยู่ " (อุดม รุ่งเรืองศรี 2522 : 113) เรื่องที่น่าสนใจแสดงไม่ใช่เรื่องที่แต่งขึ้นเป็นบทละครโดยเฉพาะ แต่จะนำเอานวนิยายมาดัดแปลงเล่นเป็นละคร " คณะละครที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ คณะศิวารมย์ และผู้เขียนบทละครมีหลายคน แต่ที่เด่นมากมีเพียง 2 คน คือ สุวัฒน์ วรดิลก (รพีพร) และ ศักดิ์เกษม หุตาคม (อังกอร์) " (เรื่องเดิม : 114)

อังกอร์ เป็นนักเขียนที่ได้ชื่อว่า " นักเขียนปากกาจุ่มน้ำผึ้ง " ด้วยเหตุที่เรื่องที่แต่งแต่ละเรื่องจะหวานซึ่งกินใจ อังกอร์เคยให้สัมภาษณ์ว่างานเขียนของตนเองจะเป็นไปในแง่ความรักเสียส่วนมากและจะเน้นในด้านอารมณ์ความรู้สึก จนมีผู้วิจารณ์ว่าเป็นงานแบบ " Sentimental " นวนิยายหลาย ๆ เรื่องของอังกอร์ที่นำมาทำเป็นละครเวทีและได้รับความนิยมมากนั้น มักจะเป็นแนวรักโศก จบลงด้วยความผิดหวัง ความตายของตัวละครเอก เรื่องที่จบลงด้วยการประกอบอภินิหารกรรมของตัวละครเอกเนื่องจากความผิดหวังในชีวิตหรือไม่สมหวังในความรัก เช่น เรื่อง นิทรา - สัจฉิณี ธนุกอง โลงทอง เป็นต้น สาเหตุที่ทำให้เรื่องแนวนี้มีมากเพราะประสบความสำเร็จในแง่ความนิยมของผู้ละครเสมอ

หลังจากสมัยละครเวที การประกอบอภินิหารกรรมของตัวละครในนวนิยายไทยก็มีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน ทั้งนี้พอจะสรุปการประกอบอภินิหารกรรมในนวนิยายไทยก่อนปีพ.ศ. 2520 ได้ดังนี้

1. มักจะปรากฏอยู่ในตอนจบของนวนิยายรักโศกที่จบลงด้วยความเศร้า
2. มักมีสาเหตุเนื่องมาจากความผิดหวังในความรัก
3. ผู้ประกอบอภินิหารกรรมมักเป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิงหรือตัวละครรองฝ่ายหญิง

4. เป็นเทคนิคในการจบเรื่องเพื่อความประทับใจ

อัตวินิบาตกรรมในนวนิยายไทยช่วงปีพ.ศ. 2520 - 2530

ช่วงปีพ.ศ. 2520 - 2530 เหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยไม่ค่อยมีความขัดแย้งอย่างรุนแรงเช่นในอดีต ไม่มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ไม่มีการลุกฮือขึ้นต่อต้านรัฐบาลของนักศึกษา ไม่มีการประท้วงเรียกร้องรัฐธรรมนูญของประชาชน รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศมีอายุการทำงานนานกว่าในอดีต สิ่งที่รัฐบาลเร่งกระทำคือการเร่งฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจของประชาชนโดยทั่วไป เพื่อจะได้มีผลกระทบโดยตรงต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศ แม้ว่าจะยังได้ผลน้อยก็ตาม

ในส่วนของนวนิยาย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า เป็นยุคที่มีนวนิยายที่สะท้อนปัญหาสังคมออกมามาก จึงทำให้มีความแตกต่างกันกับนวนิยายในสมัยก่อนหน้า

จากการสำรวจนวนิยายที่แต่งขึ้นในระหว่างปีพ.ศ. 2520 - 2530 พบนวนิยายที่มีการประกอบอัตวินิบาตกรรมของตัวละครเอกปรากฏอยู่จำนวน 16 เรื่อง แบ่งเป็นอัตวินิบาตกรรมประเภทการพยายามกระทำอัตวินิบาตกรรม (Attempted Suicide) จำนวน 8 เรื่อง คือ

1. ควาน้ำค้าง กฤษณา อโศกสิน
2. บ้านของฝรั่ง ว. วินิจฉัยกุล
3. มณีร้าว ว. วินิจฉัยกุล
4. รากแก้ว กฤษณา อโศกสิน
5. ไฟชนแสง กรุง ญ. ฉัตร
6. ตราไว้ในดวงจิต โบทัน
7. สายน้ำไม่ไหลกลับ โบทัน
8. วันที่เหลืออยู่ ม. มฤการี

ส่วนนวนิยายที่มีการประกอบอัตวินิบาตกรรม (Completed Suicide) จำนวน 8

เรื่องคือ

1. จนตรอก ชชาติ กอบจิตติ
2. บ้านชนน กฤษณา อโศกสิน

3. <u>มาซา</u>	ว. วินิจฉัยกุล
4. <u>โซ่สังคม</u>	ทมนันตี
5. <u>ทางสุดท้าย</u>	ศศิพงศ์ประไพ
6. <u>คนจน</u>	วิมล ไทรนันทนวล
7. <u>สุดถนนบนทางเปลี่ยว</u>	นันทนา วีระชน
8. <u>กว่าจะรู้เตียงสา</u>	โบทัน

อัตวินิบาตกรรมประเภทการพยายามกระทำอัตวินิบาตกรรม (Attempted Suicide) มีลักษณะและสาเหตุของการประกอบอัตวินิบาตกรรม เหมือนกันกับการประกอบอัตวินิบาตกรรมในนวนิยายช่วงก่อนหน้านี้นี้ คือ ความผิดหวังในชีวิตหรือความรัก ตัวละครจึงเลือกเอาความตายเป็นหนทางที่จะหนีไปจากความผิดหวังนั้น แต่อัตวินิบาตกรรมประเภทการประกอบอัตวินิบาตกรรม (Completed Suicide) จะมีความแตกต่างซึ่งจะได้วิเคราะห์ต่อไป

อัตวินิบาตกรรมในสังคมกับผลกระทบต่อนักเขียน

นักเขียนนวนิยายไทยในปัจจุบันได้พัฒนาในส่วนของเนื้อหานวนิยายไปมาก จากเดิมซึ่งมักจะเป็นนวนิยายที่เสนอเนื้อหาในด้านอารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร กลายเป็นเนื้อหาในด้านเกี่ยวกับสภาพปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ หรือชีวิตของตัวละครมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ที่ตัวละครประสบก็คือปัญหาเรื่องราวความเป็นไปของผู้คนในสังคมที่ดำเนินอยู่

ตามหน้าหนังสือพิมพ์ไทยในปัจจุบันจะพบข่าวเกี่ยวกับการประกอบอัตวินิบาตกรรม การพยายามกระทำอัตวินิบาตกรรม ฯลฯ เกือบทุกวัน และเป็นที่น่าสนใจของบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา ตำรวจ แพทย์ นักจิตวิทยา หรือแม้แต่นักเขียนนวนิยาย ชชาติ กอบจิตติ สรุปความคิดเห็นของเขาต่อการประกอบอัตวินิบาตกรรมของผู้คนในสังคมว่า " เรื่องทำนองนี้มีใช้เรื่องใหม่เลย แต่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ครั้งแล้วครั้งเล่าตราบเท่าที่ยังมีสลัม และความยากจนอยู่ในประเทศของเรา " (ชาติ กอบจิตติ 2523 : 163) แสดงว่าเขามองสาเหตุของการประกอบอัตวินิบาตกรรมว่าเป็นผลมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจของผู้คน เป็นปัญหาที่คุกคามคนส่วนใหญ่ในประเทศอยู่ในขณะนี้ การหนีบยกเอาเรื่องราวของผู้ยากไร้ที่ต้องต่อสู้กับชะตากรรมที่

พวกเขาไม่อาจต้านทานได้มากแล้วถึงนั้น มิใช่เป็นเพียงการนำเอาภาพอันล้าเค็ญมาเปิดเผยเพียงอย่างเดียว ชชาติ กอบจิตติ ให้สัมภาษณ์ถึงสาเหตุที่เขาเขียนเรื่องจนตรอกนี้ว่า " ผมอ่านหนังสือพิมพ์บ่อย ๆ เห็นอัตราการฆ่าตัวตายสูงขึ้น มีข่าวแม่เอสาเบือใส่นมให้ลูกกิน เกิดขึ้นเพราะสภาพสังคม ผมต้องการบันทึกสังคมว่าพ.ศ.นั้นคนเดือดร้อนขนาดนี้ " (โลกหนังสือ 2524 : 82) หมายความว่าสภาพความเป็นไปของสังคมมีส่วนเป็นอย่างมากต่อความคิดและเนื้อหา เรื่องราวในการนำเสนอของนักเขียนผู้นี้ สิ่งที่ ชชาติ ต้องการจากเรื่องจนตรอก มิใช่เป็นเพียงการบันทึกเท่านั้น แต่ " อยากให้เรื่องราวของครอบครัวนี้ ผ่านสายตาของผู้ที่ยังไม่เคยพบเห็น ได้มีโอกาสอ่านกันบ้าง สำหรับผู้ที่เคยอ่านข่าวแล้ว ชาวเจ้าก็ทำหน้าที่เพียงเพื่อตอกย้ำความทรงจำเก่า ๆ ให้ลึกลงในความรู้สึกของท่าน นานเท่านาน " (ชาติ กอบจิตติ 2523 : 138) หมายความว่าเขาต้องการให้ผู้อ่านที่ไม่ได้อยู่ในสภาพเช่นนั้นตระหนัก เอาใจใส่ และหากเป็นไปได้ก็ควรให้ความช่วยเหลือผู้คนเหล่านั้นบ้าง จุดประสงค์ก็เช่นเดียวกับ วิมล ไทรนันทน์ ในการแต่งเรื่องคนจน สภาพของผู้ยากไร้ และปัญหาที่พวกเขาประสบทั้งในเรื่องจนตรอกและคนจนจะไม่ต่างกันเท่าไร แต่การนำเสนอของ วิมล ไทรนันทน์ จะแข็งกร้าวกว่าเพราะ วิมล กำหนดให้มีตัวละครอีกกลุ่มมองคุณูปการของตัวละครผู้ยากไร้ด้วยสายตารังเกียจเหยียดหยาม เขาใช้ตัวละครกลุ่มที่เรียกตนเองว่าผู้ดี แทนผู้คนในสังคมปัจจุบันที่มองผู้ยากไร้ด้วยสายตารังเกียจ ตามทัศนะของ วิมล คิดว่าไม่สมควรกระทำ ตัวละครเหล่านั้นด้อยโอกาสอยู่แล้ว สมควรที่จะได้รับการดูแล เอาใจใส่มิฉะนั้นพวกเขาที่จะจมมุดต่อปัญหา และด้วยความบีบคั้นพวกเขาที่คงต้องมีทางออกในชีวิตที่เลวร้ายอย่างที่แสดงไว้ในเรื่อง

นวนิยายเรื่องบ้านชนน ของ กฤษณา อโศกสิน และ ทางสุดท้าย ของ ศศิพงศ์ประไพ ผู้เขียนกล่าวเอาไว้ในคำนำว่า เป็นการนำเอาเรื่องราวของคนที่มีชีวิตอยู่จริงในสังคมมาเขียนเป็นนวนิยาย เรื่องบ้านชนนนั้นเป็นเรื่องจริงของผู้หญิงที่ผิดหวังในความรักแล้วกินยาฆ่าตัวตาย กฤษณา บังเอิญได้อ่านพบประวัติ จึงนำมาเขียนเป็นนวนิยาย แต่เรื่องทางสุดท้าย ศศิพงศ์ประไพกล่าวในช่วงคำอธิบายก่อนเรื่องว่า เป็นการเขียนขึ้นตามคำขอร้องของผู้ที่ประสบกับความเลวร้ายแห่งชีวิต โดยไม่ได้บอกว่าเป็นใครและเป็นประวัติจริงหรือไม่

ส่วนนวนิยายเรื่องอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นมาสา ของ ว.วินิจฉัยกุล โซ่สังค ของทมยันตี หรือ สุดถนนบนทางเปลี่ยว ของ นันทนา วีระชน ผู้เขียนไม่ได้บอกว่าได้เค้าโครงเรื่องหรือเรียง

บันดาลใจมาจากที่ใด

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม (ดูตัวอย่างได้จากภาคผนวก ข.) ไปยังนักเขียนที่เขียนนวนิยายที่มีการประกอบอัตวินิบาตกรรมปรากฏอยู่ในเรื่อง ได้รับคำตอบจากแบบสอบถามจากนักเขียน 2 ท่าน คือ กฤษณา อโศกสิน กับ ว. วินิจฉัยกุล และได้รับคำตอบจากการสัมภาษณ์นักเขียน 3 ท่าน คือ ทมยันตี โบทัน และ นันทนา วีระชน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. นักเขียนทุกท่านให้ความสนใจและศึกษาทฤษฎีทางจิตวิทยา กฤษณา อโศกสิน ให้ความสนใจสนใจในระดับมากที่สุด มีนักเขียนถึง 3 ท่าน คือ ว. วินิจฉัยกุล ทมยันตี และ โบทัน ให้ความสนใจในระดับมาก โดย โบทัน อธิบายว่าเคยได้เรียนวิชาเกี่ยวกับจิตวิทยามาก่อน และนอกจากนั้นก็ศึกษาเพิ่มเติมภายหลังด้วยการอ่านหนังสือ ส่วน นันทนา วีระชน ให้ความสนใจในระดับปานกลาง

2. กฤษณา อโศกสิน สอมรับว่าได้นำเอาทฤษฎีทางจิตวิทยานี้มาใช้ในระดับมากที่สุด ว. วินิจฉัยกุล นำมาใช้ในระดับมาก ส่วนนักเขียน 3 ท่านที่เหลือนำมาใช้ในระดับปานกลาง โดย ทมยันตี อธิบายว่าต้องดูถึงความเหมาะสมและความเกี่ยวข้องกับโครงเรื่องเป็นสำคัญด้วย ส่วน โบทัน อธิบายว่าในการนำมาใช้นั้นไม่ได้ยึดทฤษฎีเป็นหลักตายตัว เพียงแต่อิงบ้าง

3. นักเขียน 2 ท่าน คือ ทมยันตี กับ โบทัน มีความเห็นด้วยมากในขณะที่อีก 3 ท่านที่เหลือ คือ กฤษณา อโศกสิน ว. วินิจฉัยกุล และ นันทนา วีระชน มีความเห็นด้วยในระดับปานกลางว่าความขัดแย้งภายในจิตใจ ความบับคั่นกตัตนต่าง ๆ ทั้งจากปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม และปัญหาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของมนุษย์ เป็นมูลเหตุนำไปสู่การประกอบอัตวินิบาตกรรม กฤษณา อโศกสิน อธิบายเพิ่มเติมว่า สาเหตุอื่นที่นำไปสู่การประกอบอัตวินิบาตกรรม เช่น การวิกลจริต เป็นต้น

4. นักเขียนจะให้ความสำคัญกับการปูพื้นฐาน เกี่ยวกับภูมิหลัง ลักษณะนิสัย พฤติกรรม ตลอดจนเหตุการณ์ภายนอกต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกระทำของตัวละครในนวนิยายค่อนข้างมาก โดยนักเขียนยอมรับว่ามีความสนใจต่อการปูพื้นฐานนี้ในระดับมากที่สุดถึง 4 ท่าน คือ กฤษณา อโศกสิน ว. วินิจฉัยกุล โบทัน และ นันทนา วีระชน ในระดับมากเพียง 1 ท่าน คือ ทมยันตี นับได้ว่าเป็นการให้ความสนใจในระดับสูงมาก เหตุที่นักเขียนให้ความสนใจในเรื่องนี้มาก เพราะถือว่าการปูพื้นฐานเท่ากับเป็นการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) และเหตุผลแห่งการกระทำพฤติกรรมโดย

ใช้ภูมิหลัง ลักษณะนิสัย พฤติกรรมของตัวละครตลอดจนเหตุการณ์ภายนอกต่าง ๆ ให้ผู้อ่านคล้อยตามไปกับแรงจูงใจนั้น ซึ่งก็เท่ากับเป็นการให้เหตุผล หรือคำอธิบายกับการกระทำของตัวละครในนวนิยาย

5. นักเขียน 3 ท่าน คือ กฤษณา อโศกสิน ว. วินิจฉัยกุล และ โบตัน มีความเห็นว่าการกระทำหรือความเป็นไปต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันมีผลต่อความคิดและเนื้อหาของนวนิยายในระดับมาก ในขณะที่ ทมยันตี และ นันทนา วีระชน มีความเห็นว่ามีผลในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการที่นักเขียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม เนื้อหาของนวนิยายที่นำเอามาเขียนนั้น ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกี่ยวพันกับสังคมและความเป็นไปของผู้คน ทำให้นักเขียนยอมรับว่าเหตุการณ์ความเป็นไปต่าง ๆ มีผลต่อความคิด และเนื้อหาของนวนิยายของตน

6. การประกอบอัตวินิบาตกรรมในสังคมปัจจุบันนั้น ตามแนวความคิดทางสังคมวิทยาถือว่าเป็นปัญหาสังคมที่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการเสียระบบทางสังคม นับเป็นปรากฏการณ์ที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในโลกปัจจุบัน นักเขียนนวนิยาย 2 ท่าน คือ โบตัน และ นันทนา วีระชน ให้ความสนใจในระดับมาก แต่นักเขียนอีก 3 ท่าน คือ กฤษณา อโศกสิน ว. วินิจฉัยกุล และ ทมยันตี ให้ความสนใจในระดับปานกลาง

7. มีนักเขียนเพียง 3 ท่านใน 5 ท่าน คือ กฤษณา อโศกสิน ทมยันตี และ นันทนา วีระชน ที่ยอมรับว่า มองการประกอบอัตวินิบาตกรรมเป็นปัญหาสังคมอันหนึ่งในสังคมไทยปัจจุบัน ส่วน ว. วินิจฉัยกุล และ โบตัน ไม่เห็นด้วยว่าการประกอบอัตวินิบาตกรรมเป็นปัญหาสังคมในสังคมไทยปัจจุบัน

8. นันทนา วีระชน เห็นด้วยในระดับมากที่สุด กฤษณา อโศกสิน กับ ทมยันตี เห็นด้วยในระดับปานกลางว่า อัตราการประกอบอัตวินิบาตกรรมของคนไทยในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้นกว่าอดีตจนถึงขั้นน่าวิตกและควรหาทางแก้ไข ส่วน โบตัน เห็นด้วยในระดับมากกว่า อัตราการประกอบอัตวินิบาตกรรมของคนไทยในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่ถึงขั้นน่าวิตก อย่างไรก็ตามควรหาทางแก้ไข ในฐานะนักเขียนควรช่วยปลดปล่อยประโลม แก้ไขปัญหาด้วยการชี้แนะแนวทางซึ่งอาจจะแนะนำโดยตรงในเรื่องหรือโดยอ้อมจากตัวอย่างที่เกิดขึ้นกับตัวละคร แต่สำหรับ ว. วินิจฉัยกุล ไม่เห็นด้วยว่า อัตราการประกอบอัตวินิบาตกรรมของคนไทยในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้นกว่าอดีตจนถึงขั้นน่าวิตกและควรหาทางแก้ไข

9. การที่นักเขียนให้ตัวละครประกอบอัตวินิบาตกรรม หรือพยายามกระทำอัตวินิบาตกรรมนั้น มีนักเขียนเพียง 2 ท่านเท่านั้น ที่ยอมรับว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการสะท้อนภาพสังคมในยุคปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็นเห็นด้วยในระดับมาก 1 ท่าน คือ โบทัน ระดับปานกลาง 1 ท่าน คือ ทมยันตี ส่วน กฤษณา อโศกสิน ว. วินิจฉัยกุล และ นันทนา วีระชน กลับปฏิเสธว่าไม่ใช่เป็นการสะท้อนภาพสังคม

10. จุดมุ่งหมายของนักเขียนในการให้ตัวละครในนวนิยายประกอบอัตวินิบาตกรรมหรือพยายามกระทำอัตวินิบาตกรรมนั้น นักเขียน 3 ใน 5 ท่าน คือ กฤษณา อโศกสิน ทมยันตี และ นันทนา วีระชน ตอบว่าเพื่อชี้ให้เห็นว่าการกระทำเช่นนั้นไม่ใช่การแก้ปัญหาชีวิตที่ดี โดยให้ผู้อ่านดูตัวอย่างจากตัวละครว่าการประกอบอัตวินิบาตกรรมนี้เป็นการไม่พยายามแก้ไขหรือต่อสู้ แต่เป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาอย่างขาดความรับผิดชอบ ทมยันตี ให้ความเห็นว่า เป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของนักเขียนที่ต้องชี้แนะแนวทางให้กับผู้อ่าน และถ้าคนไทยซึ่งเป็นชาวพุทธไม่รู้จักใช้พุทธศาสนา ไม่รู้จักการใช้ธรรมะในการแก้ปัญหาชีวิต ก็จะมีแต่ความรุ่มร้อน ไร้สติ จนอาจใช้การประกอบอัตวินิบาตกรรมเป็นการแก้ไขปัญหาชีวิต ในงานเขียนของท่านจึงมักแทรกแนวคิดในการแก้ปัญหาโดยการใช้อิทธิบาทสาม ส่วน โบทัน กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของท่านคือต้องการชี้ให้เห็นว่าการกดขี่ทางเพศยังคงมีอยู่ในสังคม เป็นการกดขี่เพศหญิง และการกดขี่เช่นนี้จะยังคงมีอยู่ต่อไปตราบเท่าที่ความคิดเรื่องความเหนือกว่าของเพศชายยังคงมีอยู่ในสังคมและเพศหญิงเองก็ไม่คิดจะลุกขึ้นมาต่อสู้ โบทัน คิดว่าถ้าเพศหญิงยังคิดอยู่เสมอมว่าเป็นเบี้ยล่าง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ การที่จะมีชีวิตรอดต่อไปในสังคมก็เป็นเรื่องยาก ความคิดนี้ก็มีส่วนสอดคล้องกับความคิดของ ว. วินิจฉัยกุลซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการให้ตัวละครประกอบอัตวินิบาตกรรมว่า เป็นการสะท้อนความสิ้นหวังของมนุษย์ซึ่งมีผลทำให้สัญชาตญาณมุ่งตายมีอำนาจเหนือกว่าสัญชาตญาณมุ่งเป็น มนุษย์จึงไม่เห็นคุณค่าของการมีชีวิตรอดต่อไปจึงตัดสินใจประกอบอัตวินิบาตกรรม

ในส่วนนี้นักเขียนที่มีข้อสังเกตที่น่าสนใจอยู่ประการหนึ่ง คือ เรื่องเพศของนักเขียน นักเขียนชายจะเป็นฝ่ายมองว่างานเขียนของตนเป็นงานที่สะท้อนภาพสังคม ทั้งนี้เพราะชาติ กอบจิตติ และวิมล ไทรนิ่มนวล ได้ชื่อว่าเป็นนักเขียนรุ่นใหม่ที่สนใจในสภาพสังคม และถือว่าหน้าที่ของนักเขียนมิใช่เพียงให้ความบันเทิง ผลงานของทั้งสองท่านจึงมักจะเสนอปัญหาอันหนักอึ้งที่มนุษย์ในสังคมปัจจุบันกำลังเผชิญอยู่ โดยมีจุดเน้นว่าสภาพและเงื่อนไขของสังคมเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคล

มีความเป็นอยู่อย่างแสนสาหัสในสังคมปัจจุบัน ยิ่งคนในระดับล่างของสังคมด้วยแล้วยังมีความทุกข์ยากกว่าคนในระดับอื่น ๆ ส่วนนักเขียนหญิงจะมีทัศนคติที่แตกต่างออกไป เพราะจะมีความเชื่อว่านวนิยายมีพันธกิจในการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวมากกว่า โดยมีความคิดว่าครอบครัวเป็นพื้นฐานแห่งสรรพสิ่งที่เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ทัศนคติในการมองปัญหาของนักเขียนต่างประเทศจะมีระดับที่ต่างกัน

จากข้อมูลเหล่านี้ พอจะสรุปได้ว่า นักเขียนนวนิยายไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับปัญหาสังคม โดยจะนำมาใช้เป็นข้อมูลในด้านความคิดและเนื้อหาของนวนิยาย และบางครั้งก็จะนำชีวิตของผู้คนจริง ๆ ในสังคมมาเสนอ โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางอย่างบ้างเพื่อความสมจริงตามความคิดเห็นของนักเขียนเหล่านั้น

จากการวิเคราะห์นวนิยายทุกเรื่องในกลุ่มนี้จะได้เห็นว่า ผู้เขียนได้พยายามสร้างประวัติกุมิหลัง และสภาพแวดล้อมของตัวละครที่เป็นเหตุเป็นผล สมจริงพอที่จะทำให้ตัวละครประกอบอรรถวิบาตกรรม ดังจะได้วิเคราะห์ต่อไป

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่านักเขียนนวนิยายในช่วงปีพ.ศ. 2520 - 2530 ได้รับผลกระทบจากปรากฏการณ์ความเป็นไปในสังคม โดยมองปัญหาที่มีอยู่ในสังคม แล้วหยิบยกนำมาเอามาเขียนแสดงทัศนคติของตนต่อปัญหาสังคมนั้น ๆ

ปัญหาสังคมที่พบในนวนิยายที่มีการประกอบอรรถวิบาตกรรมปรากฏอยู่ในเรื่อง

สิ่งหนึ่งที่พบในนวนิยายที่มีการประกอบอรรถวิบาตกรรม คือภาพสะท้อนของปัญหาสังคมที่มีอยู่และดำเนินอยู่ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาสังคมที่พบนั้นสามารถแบ่งได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ประเภท คือ

1. ปัญหาเศรษฐกิจ
2. ปัญหาสังคม

ปัญหาเศรษฐกิจ

ปัญหาเศรษฐกิจ นับเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคแห่งการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สจ๊วต จันท์นเอ็ม (2531 : 103) อธิบายว่าตามทฤษฎีของมอร์แกน (Morgan) แบ่งความต้องการ (Need) ทางด้านจิตใจและสังคมของมนุษย์ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ความต้องการผูกพันกับคนอื่น (Affiliative Need)
2. ความต้องการฐานะ (Status Need)

มนุษย์นั้นโดยธรรมชาติจะมีความทะเยอทะยาน ต้องการความก้าวหน้า มั่นคงในชีวิต ในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่ง "วัตถุนิยม" ที่ให้ความสำคัญกับเงินตรา มนุษย์จึงพยายามดิ้นรนทุกวิถีทางเพื่อให้ได้เงิน ซึ่งจะบันดาลความสุข ความสะดวกสบายให้

ในกลุ่มชนที่อยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมาก การแบ่งแยกระดับชั้นจะเกิดขึ้นเสมอ คนส่วนมากจึงพยายามที่จะสร้างฐานะของตนเอง ให้ทัดเทียมหรือดีกว่าคนอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน ฐานะทางสังคมมีได้หลายรูป เช่น อยากได้ตำแหน่ง (Rank) อยากได้เกียรติยศ และอำนาจ (Prestige and Power) (เรื่องเดิม : หน้าเดิม)

ถ้าบุคคลใดมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ก็ย่อมมีโอกาสที่จะมีฐานะทางสังคมดีไปด้วย บุคคลต่างชนชั้นก็จะมีปัญหาทางเศรษฐกิจในระดับที่ต่างกัน

ปัญหาเศรษฐกิจที่พบ ในนวนิยายที่มีการประกอบอัตวินิบาตกรรมปรากฏอยู่ในเรื่องแบ่งได้เป็น 3 ปัญหาใหญ่ ๆ คือ

1. ปัญหาความยากจนในชนบทที่ล้าหลัง
2. ปัญหาความยากจนในสังคมเมือง
3. ปัญหาแรงงาน

1. ปัญหาความยากจนในชนบทที่ล้าหลัง

สุพิศรา สุภาพ (2531 : 159) อธิบายถึงความยากจนว่า

หมายถึงการขาดแคลนทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีแก่ผู้ใดแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความบกพร่อง และไม่สามารถที่จะดำรงความเป็นอยู่ในทางเศรษฐกิจของตนให้อยู่ในระดับเดียวกับคนอื่น ๆ ในหมู่ หรือกลุ่มที่ตนอยู่ร่วมนั้นได้ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้นั้นไม่สามารถที่จะใช้ประสิทธิภาพทั้งทางร่างกาย และทางสมองให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่

ส่วนเติมศักดิ์ สุวรรณประเทศ (ม.ป.ป. : 37) อธิบายว่า " อาจหมายถึงภาวะที่บุคคลไม่สามารถหารายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นต่อการครองชีพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยมีสุขภาพพลานามัยดีพอสมควร

แม้ว่าประเทศไทย จะกำลังพยายามพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม แต่ตามความเป็นจริงแล้วก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าสังคมโดยส่วนรวมของไทยยังเป็นสังคมเกษตรกรรม (Agrarian Society) ที่ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบทมีอาชีพเกี่ยวพันกับการเกษตร เช่น การทำนา ทำสวน ทำไร่ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำประมง มีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และการเกษตรแบบไทยนั้น ยังคงต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ สภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจควบคุมได้ ยิ่งไปกว่านั้น ธรรมชาติในปัจจุบันเสื่อมโทรมลงเป็นอย่างมาก ภาพสังคมชนบทในปัจจุบัน จึงเป็นภาพแห่งความแห้งแล้ง กินดารของสภาพพื้นที่ที่จะใช้เป็นสถานที่ทำกินของเกษตรกรซึ่งก็จะมี ความยากแค้นลำเค็ญไม่แพ้กัน ในนวนิยายเรื่อง จนตรอก ชชาติ กอบจิตติ บรรยายถึงสภาพความแร้นแค้นในชนบทว่า

ที่บ้านแกนั้นหนาวมากกว่าตอนนี้เกือบหลายเท่านี้ มีเพื่อนในหมู่บ้านหนาวตายหลายคน อย่างทุนทุราย ปืนมันท่าเหวอะไรของมันถึงได้หนาวขนาดนี้... ไทจะความอดอยากอีก ออย่าว่าแต่คนซึ่งกินข้าวเลย ความกินหญ้ายังหาหญ้ากินไม่ได้ เด็กบางคนขาลับแขน ลับหัวโตเป็นเปรต กลางวันร้อนจนน้ำชุ่มกันบ่อแทบจะเดือด กลางคืนก็หนาวจนเขี่ยวแทบไม่ออก หลายคนไม่สบาย หมู่บ้านของแกเต็มไปด้วยโรคภัย (ชชาติ กอบจิตติ

2523 : 49)

เมื่อสภาพของที่ดินทำกินเลวร้ายเช่นนี้ เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ยากแค้นและต้อง
 พึ่งพิงกับภาวะการขาดอาหาร จนกลายเป็นบุคคลไร้สมรรถภาพ ผลผลิตที่ได้จากการเกษตรก็ต้อง
 ตกต่ำไปด้วย รายได้ของเกษตรกรซึ่งขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรจึงฝืดเคือง เป็นสาเหตุให้
 เกษตรกรจำนวนมากต้องตกอยู่ในภาวะแห่ง " ความจนและหนี้สินที่ยุ่งเหยิงลำดับไม่ถูก " (เรื่อง
 เดิม : หน้าเดิม) เพราะเมื่อเกษตรกรมีรายได้ต่ำแต่จำเป็นต้องใช้เงินในการดำรงชีวิต วิธีที่จะ
 มีเงินใช้ก็คือการกู้ยืม ภาวะความแล้งเข็ญของที่ทำกินนั้น เป็นปัญหาเรื้อรังมานาน และเป็นปัญหาที่
 ยังไม่สามารถแก้ไขได้ หนี้สินจึงต้องยิ่งทวีขึ้นเรื่อย ๆ หนทางที่จะปลดหนี้ของเกษตรกรลงบ้าง
 คือการขายที่ดินอันเป็นกรรมสิทธิ์ของตน ทางเลือกในการทำมาหากินต่อไปของเกษตรกรเหล่านั้น
 มีอยู่ 2 ทาง คือ การเช่าที่ดินเดิมของตนทำการเกษตรต่อไป เช่น บุญมีพี่ชายของบุญมาในเรื่อง
จนตรอก หรือเข้ากรุงเทพฯหรือเมืองใหญ่อื่น ๆ เพื่อหางานทำเช่นครอบครัวของคนชายชาวมืดมด
 ในเรื่องคนจน

พ่อคิดแล้วก็โหยหาคืนวันเก่า ๆ เมื่อรู้สึกตัวก็ถามตัวเองอย่างเสียใจว่า เข้ามาอยู่กรุง
 เทพท่าไม ถึงที่ทางจะขายไปแล้วก็น่าจะเข้าเขาอยู่ แกดตอบตัวเองได้ทันทีว่าเพราะ
 อยากจะมาตั้งตัว เก็บเงินได้สักก้อนแล้วจะกลับไปซื้อที่ดิน อยู่ที่นี่ต่อไปก็ต้องเช่านา
 เขาทำไปทั้งชาติ ขนาดมีนาของตัวเองยังไม่สามารถรักษามันไว้ได้ (วิมล ไทรนิมิต

2530: 80)

ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับความยากจนในชนบทที่เล่าหลังนี้ เป็นผลมาจากปัญหา
 ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและทรัพยากร อันเป็นผลให้เกษตรกรต้องประสบกับภาวะหนี้สิน จน
 ต้องขายที่ดินที่เป็นที่ทำกินของตน

2. ปัญหาความยากจนในสังคมเมือง

เมื่อเกิดปัญหาความยากจนในชนบท เกษตรกรไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ต่อไปใน

ชนบทได้จึงต้องอพยพครอบครัวเข้าสู่เมืองใหญ่เพราะพวกเขาเชื่อว่าจะมีอาชีพและรายได้ที่แน่นอนกว่ารอพวกเขาอยู่ แต่เนื่องจากคนเหล่านั้นมีการศึกษาต่ำ และไม่มีทักษะในงานอาชีพอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นงานในสังคมเมือง และที่สำคัญคือไม่มีทุนทรัพย์ อาชีพที่จะทำได้จึงมีไม่มากนัก ในกรณีผู้ชายส่วนมากจะเป็นกรรมกร ยาม หรือลูกจ้างตามโรงงานต่าง ๆ เช่น บุญมาจากเรื่องจนตรอก เดิมนั้นเขาเป็นลูกจ้างในโรงงาน แต่เมื่อมีการปลดคนงานออก เขาก็ต้องออกไปเป็นลูกจ้างในเรือประมง ส่วนผู้หญิงนั้นมักจะมีอาชีพเป็นโสเภณี เช่น แม่ของสีดา และสีดา จากเรื่องจนตรอก และหญิงสาวจากเรื่องคนจน บางครั้งอาจไม่ได้ตั้งใจประกอบอาชีพโสเภณีโดยตรงแต่ก็มีความสัมพันธ์กับผู้ชายคนอื่นที่ไม่ใช่สามีของตน โดยมีสาเหตุมาจากการเข้ามาช่วยเหลือทางการเงินก่อน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนิทรากับธนู ในเรื่องทางสุดท้าย หรือ ระหว่างเทียนเงินกับประสงค์ มงคล และจวง ในเรื่องสุดถนนบนทางเปลี่ยว เป็นต้น หรือมีเงินนั้นก็อาจประกอบอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ไม่ต้องอาศัยทุนมากนัก เช่น การพับธงกระดาษ การขายหนังสือพิมพ์ และพวงมาลัยตามสี่แยก การขายถ่าน การขายข้าวต้มมัด เป็นต้น อาชีพเช่นนี้เป็นอาชีพที่มีรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ และไม่แน่นอน เงินที่ได้มาก็เพียงพอใช้ไปวัน ๆ คนเหล่านั้น จึงไม่สามารถที่จะลืมตาอ้าปากได้ ยังคงต้องเป็นคนยากจนอยู่ในสังคมเมืองต่อไป

ในนวนิยายเรื่องจนตรอกและเรื่องคนจน จะปรากฏภาพอันชัดเจนของคนยากจนที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวง พวกเขาเหล่านั้นมีความเป็นอยู่ที่ยากแค้นลำเค็ญ ทั้งสภาพที่อยู่อาศัย ซึ่งจะทรุดโทรมและอยู่กันอย่างแออัด ทั้งสภาพร่างกาย ซึ่งมักจะเต็มไปด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากภาวะทุพโภชนาการ เช่น ออด คำ หรือแม่แต่ตัวปู จากเรื่องจนตรอก เมื่อออดซื้อคอเป็ดซึ่งสำหรับคนธรรมดาโดยทั่ว ๆ ไปแล้วก็ไม่ใช่อาหารพิเศษ แต่สำหรับพวกเขา ถือได้ว่าเป็นอาหารชั้นยอด การตระกรุมตระกรามกินของค่านั้น ก็เพราะโดยปกติพวกเขาจะไม่ค่อยมีกิน จึงได้เห็นคุณค่าของอาหารมาก น้ำอัดลมซึ่งดูเป็นสิ่งธรรมดาสำหรับชีวิตคนในเมืองหลวงก็เป็นสิ่งพิเศษสำหรับพวกเขา หรือในเรื่องคนจน การที่หญิงสาวยอมขายตัวให้ชายพิการในครั้งแรกนั้น ก็เป็นเพราะต้องการจะแลกกับข้าวต้มมัดให้ลูกสาวกิน

คนยากจนในเมืองหลวงทุกคน ต้องดิ้นรนท่ามาหากินเพื่อความอยู่รอดของตน และครอบครัว ออดจากเรื่องจนตรอก แม้ว่าจะกำลังอยู่ในวัยเรียน กลับต้องหมดโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียน ออดต้องออกมาทำงานสารพัด ไม่ว่าจะขายพวงมาลัย ขายหนังสือพิมพ์ ตามสี่แยก หรือช่วย

ทางบ้านพับถูกระดาษ ปู่จากเรื่องจนตรอก ซึ่งอยู่ในวัยที่ควรจะพักผ่อนหาความสุขอยู่กับบ้านพร้อมหน้าพร้อมตากันระหว่างลูก ๆ หลาน ๆ กลับต้องออกไปตระเวนเดินรับจ้างล้มมัด หรือขายฝักรจากเรื่องคนจน ซึ่งแม้แต่จะเดินธรรมดาก็ลำบากมากอยู่แล้ว แต่ด้วยความยากจนของครอบครัว เขาก็จำเป็นต้องออกเดินเร่ขายข้าวต้มมัด ผู้คนเหล่านี้ อันที่จริงไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะต้องออกมาดิ้นรนทำมาหากิน แต่เพราะความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้พวกเขาต้องออกมาทำในสิ่งที่ทำให้ตนเองต้องลำบาก และเป็นที่น่าสมเพชของคนโดยทั่วไป

ผลของความยากจนต่อบุคคลและสังคม ไม่ว่าจะเป็นความยากจนในชนบทที่ล้ำหลังหรือในสังคมเมือง อาจสรุปได้ดังนี้

- ก. ผลต่อบุคคลและครอบครัว ปัญหาความผิดเคืองทางเศรษฐกิจมีผลต่อการศึกษา คือผู้ที่ยากจนจะขาดโอกาสในการศึกษา ทำให้มีโลกทัศน์แคบ มีวิถีในการแก้ปัญหาที่ย่ำแย่ และยังเกิดปัญหาทางอารมณ์ คือ หงุดหงิดโมโหง่าย มองโลกในแง่ร้าย เช่น บุณมาจากเรื่องจนตรอก เดิมนั้นเป็นคนอารมณ์ดี มักหยอกล้อลูก ๆ แต่หลังจากการไปกู้เงินมาสร้างบ้าน ภาระหนี้สินต่าง ๆ ที่ทับถมกันเข้ามา ทำให้เขากลายเป็นคนหงุดหงิด มักหาเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับทุกคนในบ้านเสมอ หรือ แม้จากเรื่องคนจน ก็เช่นเดียวกัน มักจะหงุดหงิด โมโหง่าย และคิดเสมอว่าตนเองถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนรอบด้าน เหล่านี้นับเป็นผลเสียต่ออารมณ์ของบุคคล
- ข. ก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา เช่น ครอบครัวแตกแยก อาชญากรรม ไร้ภยัน และแม้แต่การประกอบอัตวินิบาตกรรม

3. ปัญหาแรงงาน

เกี่ยวกับเรื่องแรงงานนี้ แอนส์ท์ อูเทรชท์ อธิบายว่า

ในทศวรรษ 1960 ช่างนาและคนงานในชนบท หลังไหลเข้ากรุงเทพเพิ่มขึ้นตลอดเวลาเท่ากับเป็นการเพิ่มขึ้นของกองกำลังแรงงาน (Reservior) ขนาดมหึมาของแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งพร้อมที่จะเข้าทำงานในโรงงานที่ตั้งขึ้นใหม่ โดยจำต้องยอมรับค่าแรงที่ต่ำที่สุด...อย่างไรก็ตาม ช่างชนบทเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น (โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาว

รุ่น ๆ) ที่สามารถหางานทำในกรุงเทพ และบริเวณรอบนอกได้...คนงานไร้ฝีมือ ใน
กรุงเทพถูกกดค่าจ้างอย่างมากคือได้ค่าจ้างเฉลี่ย 30 บาท (1.50 เหรียญสหรัฐ) ต่อ
การทำงาน 8-10 ชั่วโมงต่อวัน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ม.ป.ป.: 96-97)

ในสังคมอุตสาหกรรมย่อมมีกลุ่มบุคคลอย่างน้อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนายทุน และกลุ่ม
ลูกจ้าง กลุ่มนายทุนคือกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งจะใช้แรงงานจากกลุ่มลูกจ้างในการดำเนิน
กิจการ กลุ่มนายทุนจะเป็นผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดอย่างเต็มที่ต่อกลุ่มลูกจ้าง ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลผลิตและ
กำไรสูงสุด กลุ่มนายทุนจึงต้องพยายามจ่ายค่าแรงต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น จากเรื่องจนตรอก
บุญมาต้องทำงานหนักในเรือประมง ชาตี กอบจิตติ บรรยายว่า "มันเป็นงานหนัก เสี่ยงและ
วิว่าแห้วสำหรับคนเคยอยู่บนแผ่นดิน บางคืนต้องย็นตากพายุฝนตัวสั่นงอแง ๆ อยู่บนดาดฟ้าเรือเพื่อทำ
งาน บางวันกลางวันแดดร้อนเปรี้ยง ๆ ไม่เป็นเวลาเวลา" (ชาตี กอบจิตติ 2523 : 87)

เงินที่ได้ตอบแทนก็น้อยเพียง 600 บาทต่อเดือน แล้วยังโดนหักเป็นค่าดอกเบี้ยอีก
ประมาณ 400 บาท นอกจากการกดค่าแรงและให้ทำงานหนักแล้ว นายทุนยังมีวิธีการเอาเปรียบ
ลูกจ้างอีกมากมายหลายวิธี เช่น การไม่จ่ายค่าแรงทันทีเมื่อกลับเข้าฝั่ง จะจ่ายเมื่อออกเรือใหม่
อีกครั้ง เมื่ออยู่กลางทะเลคนงานไม่มีอะไรทำก็จะจับกลุ่มกันเล่นการพนัน เงินค่าแรงก็จะถูกสูบ
กลับไปยังใต้เรือโดยที่ลูกจ้างเหล่านั้นไม่รู้ตัว หรือแม้แต่การไม่ยอมกลับเข้าฝั่งเมื่อมีลูกจ้างไม่
สบายอยู่ในเรือจนทำให้ลูกจ้างถึงแก่ความตาย เหล่านี้เป็นปัญหาการกดขี่ขูดรีดแรงงานของกลุ่ม
นายทุนต่อลูกจ้าง

ในเรื่องกว่าจะรู้เดียงสา เมื่อชายหนึ่งเข้ากรุงเทพพร้อมกับแว่นทึบ งานที่เขา
ต้องไปทำ คืองานในร้านซ่อมจักรยาน ซึ่งได้รับค่าจ้างเพียงวันละ 30 บาท ต้องทำงานวันละ 14
ชั่วโมง จากหกโมงเช้าถึงสองทุ่มโดยไม่มีวันหยุด และค่าจ้างนี้เป็นอัตรารายวัน

วันไหนลื้อไม่มาก็ไม่ได้เงิน...วันอาทิตย์เด็กลงเอะหยุดไต่ยังงิ ถ้าหยุดก็ไม่ได้เงิน
ชีวะ ต้องทำงานถึงจะได้เงิน ถ้ามีงานให้ทำถึงสองยามก็ต้องทำ...งานในร้านช่าง
มากมายแทบไม่มีเวลาได้นั่งว่างสักอึดใจ รถจักรยานเก่า ๆ ที่ใกล้หมดสภาพวาง
กองสุมไว้หลังร้าน ตาแป๊ะแกยกออกมาให้ทีละคันสองคันให้เขาซ่อม แยกไปซื้ออะไหล่

สารพัดมาไว้ให้ แกลงหวังจะให้เขาแถมมิตรจักรยานที่น่าจะเป็นเศษเหล็กแล้วนั้น
ให้กลับเป็นจักรยานใหม่ได้อีก (โบทัน 2528 : 228 - 233)

นอกจากปัญหาการกดขี่ขูดรีดแรงงานแล้ว ยังมีปัญหาการตกงาน และการไม่มีงาน
ทำ ภรรยาของบุญมา จากเรื่องจนตรอก นั้นตามความเป็นจริงเธอไม่ได้อยากที่จะเป็นโสเภณี แต่
เนื่องจากการไม่มีงานประจำทำ เธอเป็นผู้หญิงที่ค่อนข้างจะมีอายุ ไร้การศึกษา งานที่มีให้ทำก็คง
เป็นเพียงงานชั่วคราว ไม่มีมั่นคง ซึ่งเธอบอกว่า เป็นงานที่ " ไม่เป็นชิ้นเป็นอันเสียที จับโน่นนิดนี้
หน่อย เป็นงานชั่วคราวชั่วคราว ไม่มีงานให้ทำทุกวันเหมือนอย่างลูก ๆ หล่อนมักจะบอกกับพ่อผู้
เสมอว่า ไม่มีใครเขายอมจ้างคนที่มีอายุทำงานกัน ยิ่งคนที่ไม่รู้หนังสือหนังสืออย่างหล่อนด้วย " (ชาติ กอบจิตติ 2523 : 70) หญิงสาว จากเรื่องคนจน ก็เช่นเดียวกัน เธอก็ไม่ใช่หญิงสาว ไร้
การศึกษามีหน้าซำยังมีลูกเล็ก ๆ ที่ต้องดูแลเอาใจใส่ตลอดเวลา หญิงสาวคิดว่า " มีงานอะไรมั่ง
ล่ะที่จะให้... ผู้หญิงโทรม ๆ คนหนึ่งทำ ค้าขายหรือมีอะไรพอเป็นทุนเป็นรอนได้มั่ง ทุนซึกสี่ห้าห้า
ร้อยนั้นพอจะหาได้ แต่จะขายอะไรล่ะ ที่จะใช้ทุนแค่ห้าร้อย นอกจากข้าวต้มมัดหรือไม้กั๊กของหลอก
เด็ก " (วิมล ไทรนิ่มนวล 2530 : 93) ส่วนในเรื่องกว่าจะรู้เตียงสา งานสำหรับเด็กที่จบ
เพียงชั้นมัธยมต้นมีเพียงงานใช้แรงงานเท่านั้น ในขณะที่ชียาทำงานในร้านซ่อมจักรยาน แวนทิพย์
ต้องไปเป็นคนรับใช้ตามบ้าน ได้เงินเดือนเพียง 500 บาทแต่ต้องทำงานหนักสารพัด ตั้งแต่ซักผ้า
ถูบ้าน หุงข้าว ล้างจาน รีดผ้า มีหน้าซำยังต้องเลี้ยงเด็กอีกด้วย และที่เลวร้ายที่สุดคือต้องรองรับ
อารมณ์เพศจากนายจ้างผู้ชายอีกด้วย

ปัญหาเรื่องแรงงานนี้เกี่ยวข้องกับปัญหาอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ปัญหาเรื่องความยาก
จนและปัญหาโสเภณีซึ่งจะได้วิเคราะห์โดยละเอียดต่อไป

ปัญหาสังคม

ปัญหาสังคม ได้แก่ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ไม่ได้มีสาเหตุมาจากทางเศรษฐกิจ
คำว่า สังคมในที่นี้หมายถึง กลุ่มคน สถาบันต่าง ๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือวัฒนธรรมที่กลุ่ม
คนในสังคมนั้น ๆ ยึดปฏิบัติสืบต่อกันมา ปัญหาสังคมจึงหมายถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เหล่า

นี้ ปัญหาสังคมที่พบในนวนิยายที่มีการประกอบอัตวินิบาตกรรมปรากฏอยู่ในเรื่อง มีดังนี้

1. ปัญหาครอบครัวแตกแยก

ในยุคที่เศรษฐกิจการงานรัดตัวเช่นปัจจุบัน พ่อแม่ส่วนใหญ่มักจะทุ่มเทเวลาให้กับงานหรือสังคมมากจนไม่มีเวลาเพียงพอให้แก่ครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหลายอย่างมากมาย ในส่วนของตัวพ่อและแม่เองก็จะมีเวลาเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความห่างเหิน ไม่ไว้วางใจกันได้ ตัวอย่างในกรณีนี้คือเรื่องบ้านชนนิก ครอบครัวของเหมือนแพร์เป็นครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกันโดยมีสาเหตุมาจากการไม่มีเวลาให้ครอบครัว พ่อของเหมือนแพร์เป็นนักธุรกิจที่ต้องทำงานนอกบ้านตลอดเวลาจึงทำให้ห่างเหินจากภรรยาไป ประกอบกับการมีเรื่องผู้หญิงคนอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ต้องหย่าขาดจากกัน เรื่องโซ่สังคมนี้อครอบครัวของเขมวรรณต้องหย่าร้าง สาเหตุมาจากเรื่องของเศรษฐกิจและความรู้สึกถูกกดขี่ของเขมวรรณ สามีของเขมวรรณแต่งงานกับเธอเพราะมีความคิดว่าจะใช้เธอเป็นที่พึ่งทางด้านการเงิน เพราะเขมวรรณจัดได้ว่ามีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีคือเป็นนักเขียน ซึ่งเป็นอาชีพหนึ่งที่มีรายได้ดี เธอรู้สึกว่าโดนเอาเปรียบทั้งทางด้านการเงินและทางด้านจิตใจ กล่าวคือ สามีไปมีผู้หญิงคนอื่นอีกแต่มาเอาเงินจากเธอ จึงทำให้ต้องหย่าร้างกัน บาดแผลของการหย่าร้างนั้นมักจะปรากฏอยู่กับฝ่ายหญิง เรื่องบ้านชนนิกแม่ของเหมือนแพร์กลายเป็นคนไม่ใส่ใจกับความก้าวหน้าในชีวิตอีกต่อไป ในขณะที่เขมวรรณจากเรื่องโซ่สังคมนี้อกลายเป็นคนที่มีความก้าวร้าว (Aggressive) มากขึ้น ทั้งจากพฤติกรรมคือ ทำหนังสือไปผู้ชายออกจำหน่ายเพื่อเป็นการแก้แค้นเพศชายที่กดขี่เธอ และทางวาจาคือ การกล่าวว่าคุณเหยียดหยามเพศชายเสมอ และบาดแผลนี้ก็ยังไม่ผลต่อลูกด้วยเช่นกันเพราะครอบครัวเป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคมมีหน้าที่ในการให้กำเนิดและอบรมเลี้ยงดูสมาชิกใหม่ ถ้าเด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้การอบรมสั่งสอน และความรักความอบอุ่นอย่างเหมาะสมตามวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น เขาจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง เด็กทุกคนต้องอาศัยอยู่กับครอบครัว ซึ่งจะสมบูรณ์หรือไม่ก็ตาม สิ่งแวดล้อมในบ้านหรือครอบครัวที่อาศัยอยู่ และความผูกพันในครอบครัวแบบต่าง ๆ จะเป็นประสบการณ์ของเด็กมาตั้งแต่เขารับวัย และเป็นเวลานานพอที่จะมีผลต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก สุขภาพจิตของเด็กจึงขึ้นอยู่กับบิดามารดาและผู้มีส่วนในการเลี้ยงดู ถ้าบิดามารดาไม่สุขภาพจิตดี ก็ช่วยให้ลูกมี

สุขภาพจิตดีไปด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าพ่อแม่ หรือสิ่งแวดล้อมทั้งทางกาย และจิตใจ มีปัญหาก่อให้เกิดความทุกข์ ประกอบกับเด็กยังไม่รู้จักวิธีการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม เช่นในครอบครัวบิดามารดาขาดความรักใคร่ผูกพันกัน ขาดความใกล้ชิดกับญาติผู้ใหญ่ การถูกทอดทิ้งไม่ได้รับความสนใจ ขาดสิ่งที่เด็กต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ในลักษณะต่าง ๆ ผลต่อมาก็คือการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง หงุดหงิด โมโหง่าย อิจฉา หวาดระแวง ฉุนเฉียว หลงผิด ลักษณะของการแปรทางอารมณ์ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตของเด็ก

เรื่องบ้านชนน เหมือนแพร์ได้รับผลจากการแตกแยกนี้โดยตรง เธอรู้สึกว่าตนเองขาดความเป็นครอบครัว ขาดความรักจากพ่อแม่ จึงมีผลให้เธอต้องการบ้าน ครอบครัว และความรักอย่างมากมาysinปกติ ลูกสาวของเขมวรรณในเรื่องโซ่สังค ก็เป็นเด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่พ่อแม่แยกจากกัน เธอก็เหมือนกับเหมือนแพร์ คือต้องไปอยู่โรงเรียนประจำ แต่โรงเรียนของลูกสาวของเขมวรรณ เป็นโรงเรียนคอนเวนต์ ที่มีความเคร่งครัดในเรื่องความคิด ความประพฤติ และการปฏิบัติ เธอจึงกลายเป็นคนที่อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงได้ยาก ในคอนเวนต์มีแต่ความบริสุทธิ์ เมื่อเธอเผชิญกับสิ่งเลวร้ายในชีวิต คือทราบว่าแม่เป็นบรรณาธิการหนังสือโป๊ และยังโกหกเธอว่าพ่อตายไปแล้ว ทั้ง ๆ ที่ความจริงไม่ใช่เช่นนั้น เธอซึ่งบอบบาง ถูกทะเลาะถ่มมออยู่ในโลกอันบริสุทธิ์จึงไม่อาจจะรับฟังได้ ผลก็คือการพยายามกระทำอัตวินิบาตกรรมด้วยการกระโดดตึก แต่ได้รับการช่วยเหลือ ไม่เสียชีวิต

ภาวะการไม่มีเวลาให้แก่ครอบครัวเช่นนี้ นับเป็นสภาวะไร้ระเบียบทางสังคม (Family Disorganization) เป็นความล้มเหลวทางสังคมที่มีสาเหตุหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างทางอำนาจของครอบครัว อาจหมายถึงการที่พ่อแม่มีอำนาจปกครองต่อลูก สามีต่อภรรยา ลดน้อยลง เป็นการขาดความสัมพันธ์กันในครอบครัว ทุกคนมีอิสระเสรีในการเลือกปฏิบัติตามใจตนเอง ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมของสมาชิกในครอบครัว เหล่านี้ล้วนเป็นผลให้เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยกได้

คำว่าครอบครัวแตกแยกนั้น หมายถึง 3 กรณีคือ กรณีหย่าร้างของพ่อแม่ กรณีที่พ่อแม่ยังคงอยู่ด้วยกันแต่ไม่ปรองดอง ทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อย ๆ และกรณีที่พ่อแม่เสียชีวิต ตัวละครที่ประกอบอัตวินิบาตกรรมทุกตัวล้วนมีปัญหาเรื่องครอบครัวแตกแยก กรณีหย่าร้าง มี 2 เรื่อง คือ บ้านชนน และ โซ่สังค กรณีที่ยังอยู่ด้วยกันแต่ไม่ปรองดองกันนั้นมี 5 เรื่อง คือ คนจน

จนตรอก ทางสุดท้าย สุดถนนบนทางเปลี่ยว และกว่าจะรู้เตียงสา ส่วนเรื่องมาชานี้ พ่อของ
พิตะวันเสียชีวิต แม่แต่งงานใหม่

ครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ด้วยกันแต่ทะเลาะเบาะแว้งกันเสมอ นั้น นักจิตวิทยาบางท่าน
เชื่อว่าจะทำให้สภาพจิตใจของลูกเลวร้ายกว่าการแยกจากกันไปเลยของพ่อแม่ เพราะสภาพที่เห็น
อยู่ทุกวัน คือ การทะเลาะ ลงไม้ลงมือของพ่อแม่ ทำให้เด็กเกิดความก้าวร้าว (Aggressive)
ลูกมักจะมีความรู้สึกว่า เหว่ ไร้ที่พึ่ง ไม่อาจปรึกษาพ่อหรือแม่ได้เมื่อเกิดปัญหาจึงหันไปหาเพื่อน ถ้า
เป็นเพื่อนที่สนิทกว่าใครก็ดี แต่ถ้าเพื่อนไม่ดีอาจชักนำความเสื่อมเสียหรืออบายมุขมาสู่ได้ เช่น
จับแฉงจากเรื่องทางสุดท้าย เมื่อไม่มีที่พึ่งในบ้านก็ต้องออกไปหาเพื่อนนอกบ้าน แต่กลับทำผิดพลาด
คือมีความสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งที่ตนเองยังอายุน้อย และมีลูกขึ้นมา โดยที่ทั้งตนเองและสามียังไม่
พร้อม จับแฉงต้องรับภาระเลี้ยงลูกในขณะที่สามียังเรียนหนังสือ และไม่คิดจะจริงจังกับเธอ เมื่อ
เธอเห็นสามีกับผู้หญิงคนอื่น ความรู้สึกเจ็บแค้นที่เคยเห็นพ่อทำกับแม่ซึ่งอยู่ในจิตใจสำนึกของเธอจึง
ได้ระเบิดออกมารุนแรงเกินปกติ จับแฉงจึงกลายเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตาย แจ็คน้องชายของจับแฉงและ
ชายพิการคนชายชั่วตัวมดในเรื่องคนจน ก็เป็นคนก้าวร้าวที่นิยมความรุนแรง ทั้งนี้เนื่องจากปัญหา
ในครอบครัว และปมด้อยในเรื่องความพิการของตนเอง ลูกสาวของเทียนเงินจากเรื่องสุดถนน
บนทางเปลี่ยว เป็นเด็กสาวอีกคนหนึ่งซึ่งมีชีวิตไม่ตึง ด้วยเหตุผลที่ว่าครอบครัวไม่เป็นครอบครัว
แม่มีเพียงเงินให้โดยที่เธอไม่สามารถพึ่งพาปรึกษาได้ จึงต้องออกจากบ้านไปมีความสุขอย่าง
ไร้สาระไปวัน ๆ กับกลุ่มเพื่อน ๆ ลูกสาวของบุญมาจากเรื่องจนตรอก ต้องกลายเป็นโสเภณีด้วย
เหตุนี้ เด็กสาวจากครอบครัวที่มีปัญหา เช่นนี้มักจะมีปัญหาเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพราะ
ความด้อยของความคิดและประสบการณ์

ส่วนเรื่องมาชานี้ นั้น พิศวันมีปัญหาคล้ายกับเหมือนแพร์ในเรื่องบ้านชนน ด้วย
ความขาดตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้มีความต้องการอันมากมาย เหมือนแพร์ยังดีกว่าพิศวันตรงที่ยังมีแม่
ที่มีความรักให้และมีวัตถุที่พ่อหยิบยื่นให้ ในขณะที่พิศวันไม่มีอะไรเลย เธอจึงต้องพยายามกอบโกย
เสมอ ไม่ว่าจะในด้านวัตถุจาก คุณอินทนิล ผู้อุปการะเธอ ดร. กิจกูร ผู้ชายซึ่งรักเธอมาก หรือ
รชานนท์ ผู้ชายซึ่งเธอรัก หรือด้านจิตใจ พิศวันจึงมักทำตัวให้โดดเด่นเหนือผู้อื่นเสมอเพื่อตนเอง
จะได้ในส่วนของการรัก ความเอาใจใส่ ความสนใจจากผู้รอบด้าน

2. ปัญหาโสเภณี

สุภัตรา สุภาพ (2531 : 66) อธิบายเกี่ยวกับปัญหานี้ว่า

ปัญหาโสเภณีคงมีอยู่ตลอดไปยากที่จะกำจัดให้หมดสิ้นไป ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่อาจแก้ไขให้หมดสิ้นไป ยังคงเป็นแหล่งแพร่เชื้ออามโรค อดคร่า ล่อลวง และยังคงเป็นสาเหตุของอาชญากรรมอื่น ๆ เช่น ฆาตกรรม ประทุษร้ายต่อภรรยา ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตลอดจนเป็นสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งมั่วสุมของนักเลงอันธพาล การพนัน และยาเสพติดด้วย

ดังนั้นปัญหาโสเภณี จึงเป็นปัญหาทางสังคมปัญหาหนึ่ง ที่ทั้งทางภาครัฐบาลและภาคเอกชนพยายามหาทางแก้ไข

ในนวนิยายที่มีการประกอบอัตวินิบาตกรรมปรากฏอยู่ในเรื่องนั้น แม่ของสีดากับสีดาจาก เรื่อง จนตรอก และหญิงสาวจาก เรื่อง คนจน นั้นเป็นโสเภณีด้วยสาเหตุต่าง ๆ กัน แม่ของสีดาและหญิงสาวต้องเป็นโสเภณีด้วยสาเหตุทางเศรษฐกิจ

หญิงที่มีหน้าที่เลี้ยงดูลูกหรือครอบครัวเพื่อการอยู่รอด แต่หางานอื่นทำไม่ได้หรือมีรายได้ไม่เพียงพอ อาจหันมายึดอาชีพโสเภณีได้ หรือหญิงบางคนยากจนแต่อยากได้เงินง่าย ๆ และไม่มีหนทางใดหาเงินนอกจากการเป็นโสเภณี เพราะจะได้เงินมากกว่าการเป็นคนใช้ การรับจ้าง เป็นต้น " (เรื่องเดิม : 71)

งานที่ไม่ต้องมีทุน ไม่ต้องใช้ความรู้ หาเงินได้ง่าย ๆ สำหรับผู้หญิงก็คือการเป็นโสเภณี จากเรื่อง คนจน การที่ วิมล ไทรนันทน์ ให้หญิงสาวประกอบอาชีพโสเภณีนั้นแสดงให้เห็นว่าเรามองหญิงสาวคนจนไว้การศึกษาว่ามีโอกาสในสังคมไม่มากนัก มีหน้าซ้ำยังถูกสังคมกดขี่ หญิงสาวต้องยอมขายตัว เพื่อแลกกับจำนวนเงินเพียงน้อยนิด เช่น ครั้งละ 50 บาท สำหรับการใช้น้ำหรือแลกกับข้าวต้มมัดเพียง 2 - 3 อัน เพื่อแลกกับอาหารเพื่อประทังชีวิต การเป็นโสเภณีของชนชั้นล่างนี้ ไม่ใช่เป็นอาชีพสบาย ๆ หาเงินได้ง่าย ๆ และครั้งละมาก ๆ แม้ว่าผู้ขายเกือบทุกคนเคยซื้อหญิงสาวได้แต่ก็ด้วยราคาถูกและความรู้สึกรังเกียจเดียดฉันท์

ส่วนสีดาในเรื่องจนตรอกนั้น สาเหตุของการเป็นโสเภณีของเธอต่างออกไปเนื่องจากสภาพครอบครัวที่ไม่มั่นคง พ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ในบ้านไม่มีความสุข จึงออกไปหาความสุขนอกบ้าน แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมของบ้านไม่ดี และมีตัวอย่างจากแม่ สีดาจึงมีความสัมพันธ์กับเพื่อนชายแล้วพ่อจับได้จึงโดนไล่ออกจากบ้าน และด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับแม่ สีดาจึงต้องกลายเป็นโสเภณีตั้งแต่อายุยังน้อย

สำหรับแวนทิวส์จากเรื่องกว่าจะรู้เดียงสา เมื่อเธอถูกนายจ้างปลุกปล้ำและชยาทำท่าเบื่อหน่ายไม่สนใจใยดี และไม่คิดที่จะรับผิดชอบในตัวเธอ แวนทิวส์จึงต้องพยายามหาทางช่วยเหลือตนเองต่อไป โดยเริ่มจากการไปเป็นพนักงานต้อนรับในสโมสรของพวกเศรษฐี เมื่อแรกเริ่มทำงานแวนทิวส์ไม่ทราบว่าต้องมีการใช้ร่างกายของเธอประกอบอาชีพด้วย ซึ่งก็เท่ากับเป็นโสเภณีนั่นเอง

น้ำมันช่องสมัยใหม่ซัด ๆ ช่องแท้ ๆ เพียงแต่แปรสภาพให้หน้าดูขี้เหร่ ไม่มีการขังไม่มีการบีบบังคับทางตรง ทุกอย่างเป็นไปเหมือนว่าพวกผู้หญิงเต็มใจ แต่แท้จริงแล้วก็บังคับกันในตัว ดีแต่ว่าเศรษฐีพวกนี้อายุมากแล้วไม่ค่อยมักมากและไม่ได้เป็นสมาชิกสโมสรเพื่อเที่ยวผู้หญิง หากนาน ๆ ครั้งถูกตามผู้หญิงบริการคนใดคนหนึ่งก็จะเรียกมาบริการทางเพศแก่ตนได้ แต่ไม่ประเจิดประเจ้อน่าเกลียด... เสียเป็นไอ้แมงดาบรรดาศักดิ์ (โบตัน 2528 : 302)

ในครั้งนี่การเป็นโสเภณีของแวนทิวส์ยังไม่เป็นไปอย่างเต็มตัวนัก การเป็นโสเภณีเต็มตัวของเธอก็เมื่อเธอตั้งใจจะพาลูกกลับไปตั้งต้นชีวิตใหม่ที่บ้านของพ่อ แต่กลับโดนหลอกไปขายตัวทางภาคใต้ นับว่าการเป็นโสเภณีของแวนทิวส์ต่างไปจากแม่และสีดาในเรื่องจนตรอก และหญิงสาวในเรื่องคนจน ซึ่งเต็มใจและเลือกประกอบอาชีพนี้ เพราะสำหรับแวนทิวส์ที่เธอต้องเป็นเช่นนั้นเพราะถูกหลอกหลวง

โสเภณีในนวนิยายที่มีการประกอบอัตวิบัติกรรมปรากฏอยู่ในเรื่องนั้น เป็นอาชีพที่ได้รับการดูถูกเหยียดหยามทั้งยังมีรายได้ต่ำ สาเหตุของการเป็นโสเภณีนี้อาจจะเป็นเพราะความ

จำเป็นทางเศรษฐกิจ

3. ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ในสังคมปัจจุบันแนวโน้มของการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนมีมากขึ้น ๆ การกระทำผิดมีตั้งแต่ระดับไม่รุนแรง เช่น เกเร หนีโรงเรียน ไปจนถึงระดับรุนแรงที่ละเมิดกฎหมายบ้านเมือง เช่น ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ พกอาวุธ และกระทำผิดทางเพศ เป็นต้น เด็กและเยาวชนทั้งหลายนั้นจะต้องเข้ารับภาระหน้าที่ในทางสังคมแทนผู้ใหญ่รุ่นปัจจุบันในวันข้างหน้า ฉะนั้นจึงควรที่จะเป็นผู้ที่พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในปัจจุบันปัญหาเรื่องเด็กเกเร หรือกระทำผิดเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ทั้งภาครัฐบาล องค์กร เอกชน ตลอดจนประชาชนที่มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมทั้งหลายต่างก็ตระหนักดีว่า ควรจะศึกษาค้นคว้าและพิจารณาหาทางป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจัง ในนวนิยายที่มีการประกอบอัตวิบาตกรรมปรากฏอยู่ในเรื่องนั้น พบปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน 3 เรื่องคือ เรื่องทางสุดท้าย คนจน และกว่าจะรู้เพียงสา

ในเรื่องทางสุดท้าย จิบแจงลูกสาวของนิทรา เต็มโตมาจากครอบครัวที่พ่อและแม่ทะเลาะเบาะแว้ง ไม่มีความสุขในบ้าน ขาดความรัก การดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ จึงมีเพื่อนชายเอาไว้อภัยปรับทุกข์ แต่กลับมีความสัมพันธ์กันเกินเพื่อน คือเป็นปัญหาการกระทำผิดทางเพศเพราะจิบแจงยังมีอายุน้อยและอยู่ในวัยเรียน ผลแห่งการกระทำผิดคือการตั้งครรภ์ เธอจึงต้องหนีออกจากบ้าน เมื่อนิทราตามไปพบและว่ากล่าว จิบแจงกล่าวว่า " พ่อแม่มีเวลาให้หนูปรึกษาหรือคะ... หนูเห็นแต่พ่อแม่ทะเลาะกันทั้งปี ไม่รู้สู้กันทำไม เมื่อหนูเกิดมีปัญหาหนูก็ต้องหาทางแก้เอาเอง "

(ศศิพงศ์ประไพ 2523 : 964) ความรู้สึกไม่มั่นคง ไม่ได้ได้รับความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่จึงทำให้มีการประพฤติดังกล่าวได้

ในเรื่องคนจน ปัญหาการกระทำผิดของเยาวชนที่พบคือ การลักทรัพย์ของออกลูกชายบุญมา โดยปกติแล้วออกลูกได้ว่าเป็นคนดี เขามีเพื่อนที่เป็นพวกเล็กเล็กขโมยน้อยและสุภักย์ซ่า แต่เขาก็ไม่ได้ขัดข้องแะกับสิ่งไม่ดีเหล่านั้น ออดพยายาช่วยเหลือครอบครัวในทุกวิถีทาง ไม่ว่าจะเป็นเลิกเรียนหนังสือ ช่วยพับถุง ออกไปขายหนังสือพิมพ์ เมื่อพ่อแม่และพี่สาวออกจากบ้านไป เขาต้องรับภาระเป็นหัวหน้าครอบครัวดูแลน้องชาย และปู่พิการ เมื่อปู่โดนน้ำร้อนลวก เขาถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องพาปู่ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล แต่เมื่อเขาไม่มีเงิน สืมจากเพื่อนก็ไม่ได้ " โอ๊ย...

จะหาเงินที่ไหนดีไว้ย เขาตะโกนก้องอยู่ในใจ เวลาผ่านไปสักสี่ทุ่ม ผ่านไปพร้อมกับความกลัดกลุ้ม
 ของเขา แต่แล้วเหมือนพระมาโปรดยามยากเมื่อเป็ยกกับตี๋เดินกลับมาจากข้างนอก ผ่านหน้าบ้าน
 ออก ทั้งคู่หนึ่งแหวะคุษเหมือนอย่างเคยออกทบทวนอยู่นานก่อนตัดสินใจลงไปว่า เขาจะต้องทำ "
 (ชาติ กอบจิตติ 2523 : 119) สิ่งที่เขาทำคือการไปขโมยเศษเหล็ก เพื่อที่จะไปขาย หาเงิน
 มาเป็นค่ารักษาพยาบาลปู่ จะเห็นได้ว่าการกระทำผิดของออกนั้น ไม่ใช่เพราะนิสัยส่วนตัวแต่
 เนื่องมาจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจบีบบังคับ

ส่วนกว่าจะรู้เดียงสาปัญหาที่ทำให้ผิดก็คือการกระทำผิดทางเพศ ชยาและแวนทิพย์
 ลักลอบมีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ยังเรียนหนังสืออยู่ เป็นเหตุให้แวนทิพย์ตั้งครรภ์ ทั้งคู่จึงต้องหนีความ
 ผิดนี้ ทั้งอนาคตทางการศึกษา ไปพจญกับชีวิตอันโหดร้ายตามประสาเด็กผู้อ่อนต่อโลก สาเหตุของ
 การกระทำผิดในครั้งนี้ นอกจากการถูกละเลยดูอย่างเข้มงวดเกินไปของแวนทิพย์ที่มีส่วนผลักดันให้
 เธอหาทางหนีไปจากการบีบบังคับของแม่แล้ว ธรรมชาติของวัยรุ่นที่เป็นวัยที่เริ่มสนใจเพศตรงกัน
 ข้ามก็มีส่วนอยู่มากเช่นเดียวกัน

4. ปัญหาการกดขี่ทางเพศ

ปัญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน และปัญญาสหประชาชาติ แสดงไว้อย่างเห็นชัด
 เจนว่า มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย เมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีความเป็นอิสระเสรี
 และความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกประการ แต่ในทางปฏิบัติ ไม่ว่าจะในอดีตหรือสังคมในปัจจุบัน
 ความแตกต่างในเรื่องเพศยังคงมีปรากฏให้เห็นเสมอ คือเพศหญิงจะถูกมองว่าด้อยกว่าเพศชาย มี
 สิทธิ เสรีภาพ สถานภาพ และบทบาท ในระดับรองจากเพศชายเสมอ บทบาทของเพศหญิงมักถูก
 จำกัดอยู่เพียงภายในบ้าน ในหน้าที่แม่บ้าน ภรรยา มารดา ที่ต้องอยู่ภายใต้การชี้หน้าของเพศชาย
 และยังถูกสังคมกดขี่ ด้วยการคาดหมายให้กระทำ หรือไม่ให้กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ อีกด้วย

ภาพการกดขี่ทางเพศนี้มีปรากฏให้เห็นในนวนิยายแทบจะทุกเรื่อง ในจนตรอก แม่
 ของสีดา แม้ว่าตนเองจะตั้งครรภ์ใกล้คลอดก็ยังต้องนั่งหลังซดหลังแข็งพับงูกระดาศ เพื่อช่วยหา
 รายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกทางหนึ่ง มิหนำซ้ำเธอยังถูกสามีทำร้ายอย่างทารุณในขณะตั้งครรภ์นั้น
 เอง สาเหตุที่โดนทำร้ายก็เพราะเด็กในครรภ์ของเธอไม่ใช่ลูกของสามี แต่ถ้าจะวิเคราะห์กันถึง
 สาเหตุจริง ๆ ที่สามีโกรธ และทำร้ายเธอนั้น มิใช่เพราะโกรธที่เธอไปมีความสัมพันธ์กับชายอื่น

หากแต่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน เพื่อชดเชยปมด้อยในเรื่องความบกพร่องในหน้าที่ของการเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว จึงได้กลายความรู้สึกนั้นไปเป็นความโกรธในความบกพร่องของภรรยาแทน ซึ่งอาจนับได้ว่าเป็นการไม่ยอมรับความจริง โดยความจริงแล้วการที่ภรรยาต้องเป็นเช่นนั้น เขาก็ทราบดีว่าความจำเป็นทางเศรษฐกิจบีบบังคับ แต่เนื่องจากในสามีผู้สำคัญของเพศชายที่ถือเพศหญิงเป็นเบี้ยล่างของตนเสมอ เขาจึงไม่รือร้อที่จะลงไม้ลงมือ แม้จะเห็นอยู่ว่าภรรยาไม่อยู่ในสภาวะร่างกายที่ปกติ แม่ของสิดานั้น นอกจากจะถูกสามีกดขี่แล้วสังคมก็ยังไม่ปรานีเธอ เมื่อเธอต้องออกหางานทำ งานสำหรับเพศหญิงที่สมรสแล้วเช่นเธอ ก็มีเพียงงานประเภทแรงงานใช้ฝีมือเท่านั้น ทางเลือกสำหรับเพศหญิงอย่างเธอมีไม่มากนัก ในเรื่องคนจน แม่ต้องทำงานหนักแม้ว่าจะมีอายุมากแล้วก็ตาม เช่นเดียวกับแม่ของสิดาจากเรื่องคนจรด ทางเลือกในการประกอบอาชีพสำหรับแม่ของสิดามีน้อย ต้องจำยอมทำงานหนักเพื่อจะแลกกับเศษเงินเล็กน้อยเพื่อประทังชีวิต

สำหรับเรื่องทางสุดท้าย และสุดถนนบนทางเปลี่ยว สิ่งที่น่าทรา และเกยเงินต้องเพิกขุอยู่ก็คือความประพฤติของสามี สามีของทั้งสองคนต่างก็มีภรรยาใหม่โดยไม่ได้คำนึงถึงจิตใจของพวกเขาจะได้รับความบอบช้ำ เสียใจเพียงใด สามีของเกยเงินนั้นไปแต่งงานออกหน้าออกตากับภรรยาใหม่ แต่ก็ยังจุนเจือครอบครัวด้วยเงินเดือนของเขา แต่สามีของนิทราดังต้องมาเบียดเบียนในเรื่องการเงินจากเธออีก ความประพฤติทางเพศของฝ่ายชายเช่นนี้ มักจะได้การผ่อนปรนจากสังคมซึ่งถือกันว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา โดยมีเหตุผลว่าไม่มีความเสียหายอันใดเกิดขึ้นกับเพศชายเหล่านั้น แต่ในขณะเดียวกัน กลับมาเคร่งครัดเอากับเพศหญิงว่าผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วต้องซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อสามี จะไปมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายอื่นไม่ได้ มิฉะนั้นแล้ว จะถูกสังคมภายนอกประณามหรือมองอย่างดูถูกเหยียดหยามอย่างที่เกยเงินประสบ แม้ว่าตามความเป็นจริงแล้วเกยเงินก็เป็นมาฆสามีตาย

ส่วนเรื่องใช้สังคม เขมวรรมเป็นผู้หญิงที่ลุกขึ้นมาต่อสู้กับความกดขี่ เธอเป็นคนเลือกเส้นทางชีวิตของเธอเองโดยไม่สนใจกับสังคม เช่นการคบหาสมาคมกับเพื่อนเพศชายเหมือนกับว่าเป็นเพศเดียวกัน การทำงานในอาชีพหนังสือพิมพ์และบรรณาธิการหนังสือปี การพูดจา มึงวาพาโว้ยไม่อ่อนน้อมอย่างกุลสตรี การกินเหล้า สูบบุหรี่ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นความพยายามในลักษณะของการประท้วงที่ต่างไปจากการต่อสู้เพื่อสถานภาพและสิทธิสตรีโดยทั่วไปของเขมวรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเธอคิดว่าเป็นวิธีการที่จะปลดพันธนาการ และมาตรฐานสังคมที่เป็นตัวกำหนด

พฤติกรรมของผู้หญิง

ปัญหาเรื่องการกดขี่ทางเพศนี้ เรื่องกว่าจะรู้เดียงสา โบทันกล่าวถึงเอาไว้อย่าง
ชัดเจน ดังนี้

ผู้ชายในยุคเก่า หรือผู้ชายยุคจรวดก็มีจิตใจสำนึกไม่ผิดกันเท่าไร ผู้หญิงของตนหวัง
แทนไว้เป็นของตนเองคนเดียว แต่อยากได้ผู้หญิงของคนอื่น จะลูกเมียใครก็ไม่สนใจ...
ไม่มีความรักความผูกพัน เหมือนการเข้าส้วม ระบายของเสียออกจากร่างกาย ...
เป็นการระบายความใคร่ ระบายเจ้าน้ำอสุจิที่ตั้งค้างอยู่ในกายออกและใช้หล่อนเป็น
เครื่องรองรับ เหมือนหล่อนเป็นโถชักโครก...ทำไมผู้ชายต้องมักมากในกามเสียทุก
คน ไม่มีขเว้นเลย ไม่มีเลยจริง ๆ แว่นทิพย์ไม่เคยพบเคยเห็น แล้วแว่นทิพย์จะหนี
ผู้ชายพ้นได้อย่างไร ในเมื่อโลกมีเพียงสองเพศ เพศแห่งการเอาเปรียบและเพศผู้
เสียเปรียบ (โบทัน 2528 : 287 - 300)

ภาพการถูกกดขี่ทางเพศของเพศหญิง มักจะถูกสะท้อนออกมาเสมอ แม้ว่าผู้เขียน
จะไม่ได้ตั้งใจ ทั้งนี้เพราะสิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีอยู่ในสภาพสังคมปัจจุบัน

อาจสรุปได้ว่า นักเขียนนวนิยายช่วงปี พ.ศ. 2520 -2530 ได้รับอิทธิพลหรือผล
กระทบจากปรากฏการณ์ทางสังคม คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยจะนำปัญหาสังคมที่ตนเองสนใจ
นำมาเขียนถึงโดยตรงเพื่อแสดงความคิดเห็น หรืออาจสะท้อนโดยอ้อม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย